

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Avthentica, Et Institvtiones

Bartolus

Lugduni, 1567

Ut litigantes iurent.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96136](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96136)

re feneratio, secus si gratis mutaret. Ita refert L. y. d. auth. hoc ius potestatem. De q. vide q. no. In. in c. p. de depo. C. Al. timo circa istam. s. q. in casu q. queritur consensu omnium clericali corum q. re sunt in ecclesia in alienatione rei ecclesiastice, utrum requiratur consensus omnium collegiatorum vel sufficiat q. singulariter: et expressis consensu. Dic. vt no. gl. ex. de. ecc. no. alie. c. s.

ADDITIONES.

- a In c. cum omnes. Et ibi vide fel. in xij. col. circa med.
- b Redundare. Adde. fel. in c. p. col. h. ante fi. in ver. dum dicit Abb. de prescrip.
- c Collegio Tu de hoc vide omnino do. So. in c. xv. incip. vi. his predictis instrumentis ver. nec est verum. cum ver. seq. in j. p. cba. xij. ver. est ergo aduerendum. cum ver. seq. et ver. bec aut conclu. cum ver. seq. quali vsq. ad fi. ca. par. l. char. xij.

- 1 Alienatio rei ecclesiastice, quib' oio. pbibeatur remissive.
- 2 Episcopus potest vendicare rem ecclesie indebit alienatam.
- 3 Casus in quibus ecclesia potest res immobiles ecclesie alienare.

Hec vero. Omnes ecclesie excepta maiori Constan. et inopolitani et venerabilibus locis et subiectis permutare ad invicem possunt utriusq. ecclesie identitate servata ca. vero. que ab imperiali domo processerunt nullo modo alienare. possunt necesse monasteria predicta autem in utile. ppter onus tributorum fiscalium alienare permittitur excepta maiore ecclesia et exceptis economis et p. p. in quibus acquirere est

- 1 prohibitorium. C. l. in ver. a vero casum. in q. alienatio rei ecclesie omnino prohibetur et in casu in quo alias permittitur sit et alij casus quos dicit in gl. super ver. c. cedimus que sit q. in que est ter. j. de eccles. s. sin aut. et vide q. no. gl. in d. s. auth. de.
- 2 hoc ius potestatem. in ij. gl. s. de no. alie. s. nos igitur. C. l. Quero in d. et in cognomin. quomodo episcopus vendicat cum rei vend. detur d. d. Dic. vt in gl. vide quod. no. in l. in rem. h. loca.
- 3 ff. de rei vend. C. d. sa. fac. eccl. l. factum. C. l. Venio ad. c. h. vero i. q. no. casu in q. ecclesia potest res immobiles alienare sunt et alij casus vsq. de non alien. s. nos igitur in d. aut. hoc i. potestatem. C. l. Venio ad. s. economus. et circa ista. s. vis q. dicit s. c. s. economus et.

- 1 Emphyteuta ecclesie. propter canonem non soluti q. no. cadat. ab emphyteuti ipso iure. sed per sententiam.
- 2 Ecclesia habet emphyteutim ecclesiasticam si cessat per biennium. quod cadat. sicut quilibet privatus.

Si vero quis. Si condutor vel emphyteuta re acceptam deteriorem fecerit vel canonem per biennium non soluerit potest reijci de re et damnum et pensionem solvere cogere est nulla actio. p. melioratione competente ecclesia autem repellere nolente. exigere pot. q. et debetur. h. d.

- 1 H. hunc. s. et maxime in ver. h. vero. noluerit. na. hic vide q. emphyteuta et colonus ecclesie non soluendo canonem per biennium ita demum repellitur si ecclesia vult Et sic videt hic ter. q. emphyteuta propter canonem non solum non cadit ab emphyteuti ipso iure sed per sententiam. Ad idem in auth. qui rem. ibi repellit potest et. C. de fac. san. eccl. De qua. q. dicit vt dicit. s. de non alie.
- 2 s. scire. no. repeto hic. C. l. Quero. quid si ecclesia habeat ab alia ecclesia an erit idem quod hic dicitur. gl. et sic sup. ver. biennium. Idem no. i. auth. qui re. C. de fac. san. eccl. r. facit ad istam gl. quod no. i. si. de eccles. titu. s. pro temporalibus. et C. de fac. sanc. eccl. auth. quas actio. C. l. Ultimo circa istum. s. vide q. no. extra de loc. et condu. c. vestra. dicit vt in gl.

Ecclesia quando possit nomine tributorum gravari.

Sanctissimas. Immobiles res ecclesie possunt alienari pro redemptione capti novum nisi earum alienatio ecclesie fuerit expresse interdicta. C. l. Inter solymynatorum ecclesia res immobiles alienare legitime potest pretio statuta. h. d. C. l. Testis possessio in ecclesia alienare prohibetur et nomine usus ecclesie permittitur est alienatio Item sacratissima vasa p. captivorum redemptionem et debiti soluti alienari possunt. h. d. C. l. p. ad. s. si vero quidem videtur q. ecclesia non possit tributum nomine gravari. vt l. h. C. d. episc. et ele. So. vt i. gl. et habuisti. s. e. s. si vero q. s. d. predictis et no. p. gl. de sacrosan. eccl. auth. sicut alienatio. Ultimo vide gl. que incipit q. pactu p. qua vis no. C. d. cod. ob cau. l. h. et ex d. con. appel. c. vera

Si vero preter. Contrahentes cum ecclesia et vel preter formam huius constitutionis pena bic inserta puniuntur etiam tabellio qui talium et etiam instrumenta conscripserit. C. l. p. et videtur q. ecclesia locu.

pletetur cum aliena iactura. contra de l. nam hoc natura. ff. de dicit. inde. Sol. vt gl. hic. et s. co. si vero quis et s. non alie. s. q. et vero L. comis. verfic. linantem creditore. C. de sacrosan. ecc. aut. qui re. C. l. Ultimo circa istu. s. possent recta re que dicit. s. no. alie. s. q. et vero L. comis.

Vt iudices non expectent sacras iussiones. Rub.

- 1 Plures iudices arbitri. vel delegati. si sint in vna causa an sit necesse q. omnes concurrant in iudicando. remissive.
- 2 Anus ex pluribus iudicibus. an poterit alteri vices suas committere. remissive.
- 3 Plures iudices si formant diversas sententias. quid agendum. remissive.

Coniam. Iudices vt eronerent se. et ratione dicitur entadi relationes ad principem facere non debent. sed ipsi p. se bent fm instantiam pronuntiare. et si fuerit duo vel plures iudices. et discordant. oes suam debent ferre sententiam. h. d. vsq. ad fi. C. l. in ver. in ante quod. duo vbi sunt plures iudices oes debent ferre sententiam. De quo quid vris sit q. sunt plures iudices ordinar. vel delegati. vel arbitri. an est necesse q. oes ferant sententiam. vide in l. domponi. scribi. ff. de iud. q. ibi plene not. et tunc ait l. duo et tribus et quod in eis not. co. titu. l. ite. si vno plures. ff. de arbit. l. scuti. co. titu. C. q. pro. non e. necesse. cum magistratus. C. l. Ites an vno possit alteri vices suas committere in arbitro. e. gl. in licent. ff. de arbit. vide q. no. Inno. in c. q. p. propter et in ver. vice omnium. extra de cle. C. l. Ultimo gl. hic distinguit. si plures sunt. qui fuerit diversas sententias. q. d. inris sit. Dic. vt in l. duo iudices. hic alleg. in l. non distinguimus. s. si plures. ff. de arbit. vide plene de reg. iur. l. c. q. q. v. s. diffinitiva. ver. item it. plures. Bart. de Baroffera.

Vt iudicantes iurent. &c.

- 1 In causa appellationis. an iurari debeat de calumnia.
- 2 Juramentum calumnie. et de quo hic q. prestandum sit coram iudice. et parte presente.
- 3 Actio et reus denegantes prestare tale iuramentum. q. cadunt a iure suo p. sententiam non ipso iure. ibi quid iuramento calumnie.
- 4 Qui non vult positio. respondere. an debeat haberi p. colesio.
- 5 Instantia cause. an transeat ad heredes.
- 6 Juramentum calumnie. s. prestetur per dominum. et etiam per litari per procuratorem.
- 7 Procurator iurari de calumnia p. domino. si h. speciale mandatum.
- 8 Heres. in quem instanti transit. an iuret de calumnia. Et si situra tum per defunctum.

Resentem. Principales personae. similes in quatuordecim articulis. te. coram quocunq. iudice. iurari debent sub forma bic tradita cogatur prestare. partibus in iudicio constitutis sed si persone condito vel natura non patitur eas ad iudicem venire. ut dicitur in aliis existente provincia. coram loci iudice iurandum prestari dicitur pena iurare recusant imminente. h. d. vsq. ad. s. in quo ten. Ex isto princ. sumitur auth. principales. posita super. C. d. iur. cal. que addit certam formam prestationis iuramenti de calumnia. Na. ibi plura narrat. vt no. l. h. s. q. obseruari. C. d. iur. cal. l. p. ibi dicit appellationes examinet. q. et illo. arguit e. l. q. in causa appel. d. iurari de calumnia in qua. q. gl. distinguit. dicit vt in ca. De hoc. an i. causa app. sit iterum iurandi de calumnia. not. in gl. in l. h. circa prin. C. de iur. cal. et in d. l. g. bona. s. q. stipulatus. ff. de da. infe. r. est expressu. bodie. q. idistincte causa appel. prestet iuramentu. calu. vt in c. h. in prin. de iur. cal.

- 1 vi. C. l. Seco no. ver. si aut. q. illud instr. d. prestari coram iudice. coram quo causa agitur nisi persone condito aliquid persuadent vel eius absentia. q. tunc etiam alibi quam coram iudice prestatur. Dicitur prestari parte presente. nisi conditioni pone iuramento conveniat presente parte prestari. vt hic. et d. auth. principales. Ad idem. ff. de iur. in. l. ad egregias. l. g. naler. s. si id prestibus. C. de reb. cred. et aut. s. iudex. de episc. et de. et s. de trit. s. et q. C. l. Tertio no. in ver. illo. vsq. q. actor et reus tale iuramentum denegantes prestare. cadunt a iure suo per sententiam non ipso iure. Idem. in denegate prestare iura. calum. g. naler. vt actor per sententiam ab actione cadat. et reus per sententiam habeatur p. colesio. vt no. in l. s. quod actor. C. de iur. ca. cu. q. dicit. q. not. i. c. h. extra de iur. cal. C. l. Sed quero. ytrum ille. qui non vult respondere

et conditionibus debeat haberi pro confesso. vide gl. que est in l. certum in p. n. si de confes. q. no. doc. in d. s. quod si actor, de hoc est bodie casus in c. q. de cofel. li. vi. ¶ Quero, dicitur hic in p. n. aut illos ad quos i. mediū, et q. q. sunt isti. Dicitur gl. sunt heredes. Sed si hanc leg. videtur hic ter. q. instantia cause transeat ad heredes tā ex parte actoris, quā ex parte rei, vt hic cum sua gl. est casus fm ynam lec. q. ex parte actoris in l. si p. cor. ff. de iudi. yacit ad hoc. l. tam ex fctibus. ff. de re iu. cum li. ff. de re iudi. non videtur huic ter. congruere, q. intelligatur d. heredibus, q. heredes sunt principales persone sicut defuncti? cum sit ad eadem persona cum defuncto, vt s. de iur. iurā. a mo ri p. s. ff. vnde superflue essent posita ista verba, aut illos etc. Quis timore dicitur gl. illos. ff. pcuratores, et de qb. procurato ribus intelligatur, dicitur in gl. ¶ Et sic ex bac gl. et gl. sin autē hic in gl. alle. habes q. vbi dominus iurat de calumnia nō dicitur re procurator sed bodie h. i. est exp. resu q. d. nō iuret de calu nia, nihilominus, dicitur iurare procurator suus vt extra de iur. cal. c. q. lib. vi. ¶ An autē dno possit iurare de calumnia per procura torem h. de hoc olim fuerit opi. vt no. in d. s. sin autem. et non solum in p. n. si de p. ocu. tñ est bodie exp. resu. quod potest si h. speciale m. d. datum vt in c. si de iur. calu. lib. vi. ¶ Quid au tem sit de herede, ad quem transit instantia an prestabit iuramen tum de calu. gnale et si sit iuratu per defectum. glo. in d. authen. principales, videtur velle q. sic. i. l. sed r. h. vno s. ff. de iur. i. min.

ADDITIO.

1 Pro confesso, vide tu. ¶ Pau. de cas. in le. ff. C. qui test. fac. pol. et 30. ¶ And. in d. c. ff. alle. in ter. et ymo. in c. cum clamor. ver. sed si alig. de resta. et glo. in l. de etate. ff. de interro. ac. et s. e. l. c. cū nō ab homine. in fi. de i. u. d. Ad de omnino. an r. q. nō respondēs politionib. habeatur pro confesso. p. Lanf. de Qua. in c. qui con tra fallu. s. r. sponsones. ad. fi. in ver. pro confesso. extra d. p. ba.

ADDITIO.

1 Non probans videtur calumniari. ¶ Regifans iurare habetur pro conmi cti.

Si quis autem. Litigatoz penitentia ducit, si psonā declarauit, penā meref. Sed ille qui donationem, vel p. ommissionē suscepit, pena sic ifer ta punif. litigatoz aut si pbare nequinerit, etiā puniet iuraturā. do ab eo prestado, qui dicebat suscepisse, sed per iurto. postea dte co p. iurans de per iurto postea puniet. est tutorib. et curatorib. iuraturā necessitate, et pene piculo imminete. h. d. ff. q. ad. s. b. q. no. ¶ Ex isto. s. q. sum. aut. ff. nouo iure d. epifco. et cler. ¶ Et Not. de hoc. in ver. litigatoz. q. qui nō probat. calumniari. vt. ¶ Ad dicitur in gl. et gl. lat. per docto. i. l. C. de aduo. diuer. iudi. in q. oppo. q. not. docto. in d. aut. sed nouo. C. de epif. et cler. in q. q. ff. de plene p. gl. in l. at. h. letas. s. calumniatoz. ff. de bis qui notat. in fam. i. vide q. not. in gl. in l. ter. fia. s. item diuua. ff. de testame tis. et vide q. nota. in c. finem litibus extra de dolo. et contumacia

ADDITIO.

1 Quando nota quod recussans iurare habetur pro conmi cti. vt. hic in ver. si autem a litigatoze.

ADDITIO.

1 Videtur. An et quando qui non probat calumniari videatur vide y. l. n. in c. h. in. ff. col. ver. in gl. q. cum seq. de calu. S. q. si litigatoz probet per vnum testem an calumniari dicatur, vide per cum ibidem post princ. c. ver. not. quod ille qui.

1 Resistere de facto et propria autho. q. liceat cōtra officiales licentes illicitas extorsiones.

Et hoc quoque. Iudices videre debēt ne spoz iudice a litigatozibus, illicite extorqueat pena eis imminente, si tale delictum vindicare negligere. ¶ Et ipis litigatozibus a qb. spoztule illicite extorqueat. s. q. d. extorces. ppria aut. resistere. h. d. ¶ Mo. ter. in fi. cum sua gl. qd. officiales facientes illicitas extorsiones, licitum est de facto, et propria autho. resistere. Dicitur de hoc in l. prohibita alleg. in gl.

1 Referendarij non debēt cogere de partes transactione, et pacto quando, nu. 3.

2 Iudice p. principio emanans sine scriptis valet.

4 Iudice quando possint cogere partes ad faciendum transac. tiones. et concordias.

Quia vero. Referendarij iussioe Principis adim plere debent, et suis terminis debet esse contenti, non autem circa alia debet se immiscere. his. q. hac p. s. t. dicitur. in futuris casib. obtinentibus, ac et in pendentib. nō dū h. i. h. d. ¶ Mo. ex isto. s. duo. ¶ Primo. quod referendarij nō debēt cogere partes d. tract. et pacto. ¶ Secō. no. ter. ibi. aut

ex non scripto, et quod iussio Principis emanans sine scriptis valet. De quo dicitur, s. de litig. s. omnem vero. ver. si vero iussio, et s. in medio litis nō h. sac. iussio. s. j. ¶ Sed contra primū opp. s. l. huiusmodi. in fi. ff. de leg. j. ¶ Soluit dicitur in ea. Sed Jac. de bel. dicit aliter. Dicit enim, q. ubi est cōterio iter partes d. re cōmuni eoz. hic vero de propria vnius partis tantum, et ideo hic iudex non cogit partes, sed hortatur, vt. j. vt diff. iud. s. h. in cōtulerit C. de fef. l. i. circa fi. ¶ Ita d. Jac. de bel. ¶ De hoc an iudices tene antur facere fieri transactiones, et concordias inter partes, vide q. not. ff. de vsuf. l. equissimū. et q. not. s. d. m. a. princ. s. h. inde. et q. not. in l. si ex causa. s. hūc videndū. ff. de min. et l. furti. s. qui iussu. ff. de bis qui notat. infam. c. j. in fine extra de treug. et pace.

ADDITIO.

1 Inter partes. Et ad hoc vide latissime, et not per sely. i. rub. de treu. et pace.

De ecclesiasticis titulis. Rub.

1 Imperator sacras regulas pro legitibus obseruat. ¶ A sure quod sint prohibite etiam de iure ciuili. ¶ A sure an aliquo casu bodie sint permisse.

De regulis. Princeps sacras regulas in factio quatuor concilio expositas confirmat, et precipit pro. l. obseruari et sedes ordinat, et disponit, omnia que p. privilegia ecclesiast. et venerabilib. locis indulta confirmat. h. d. ¶ Not. in ver. sancimus q. Imperator sacras regulas precipit p. l. obseruari. ¶ Secord. s. ut gl. et fit et me tio de hoc ter. ex de iura. cal. c. j. Et p. h. d. hic gl. et q. cū de iure canon. sint prohibite vsure sunt etiam phibite de iure ciuili, vt hic, et latius in aut. ad hoc. de vsu. et quod no. C. de sum. trini. l. i. s. q. habuiffis. s. nullum ere. agri. s. i. et p. h. d. in s. C. de vsuf. De hoc etiam, an de iure ciuili sint phibite vsure no. p. gl. ex de vsuf. c. q. in omnib. et vide q. no. xij. q. ff. q. d. d. c. d. ¶ Sed q. ro. an aliq. casu vsure bodie sit p. m. s. s. Die vt not. per gl. ex de vsuf. c. conuictus. et xii. q. i. in sum. et vide no. in d. l. C. de sum. trini et l. socium qui in co. ff. p. soc. ¶ Que autē sit ratio, q. vsure sunt p. h. b. b. b. d. die vt no. Inno. extra de vsuf. in rub.

ADDITIO.

1 In l. Adde Bar. s. vt bi qui. s. quoniam et ibi dixi in apostil. Ad hoc. Ecclesie habet immunitatē a ordidie et extra ordinarijs muneribus, exceptio his que pertinet ad refectionem, et reedificationem itinere, et viaru et similiu et libere sunt a lucratiuorum descriptione. h. d. ¶ Et circa hunc. s. vi de. l. p. s. et l. neminem. et q. in eis not. C. d. fac. sanc. eccle. et x. col. de fiat. contra lib. c. ver. h. c. n. nulla. et quod sumitur authen. itez nulla cōmittitas. super l. de his. C. de epifco. et cleric.

1 Ecclesia que vult se tueri p. priuatum cū p. scriptioe qua liter se tuebitur.

2 Priuilegia quando in dubio censentur concessa ad postulationē partis.

3 Ecclesia contra ecclesiam qua p. scriptioe se tuebitur. ¶ Priuilegiatus contra priuilegiatū qñ vtatur priuilegio.

4 Actio quanto minoris et redhibitoria an tollatur p. scriptioe.

5 Ecclesia aduersus p. scriptioe quanto minoris, an restituat et vsque ad quod tempus.

Pro temporalibus. Omnes p. scriptioes xxx. an aduersus priuatos currentes in ecclesijs ad xl. an. extenduntur, hoc obtine te. et in legatorum et hereditatum exactione ad pias causas relic toz. h. d. ¶ Not. bene ver. hoc ipso seruando, et q. est no. ¶ Que rit gl. quid si ecclesia velit se tueri cum p. scriptioe contra priu uatū, qualiter se tuebit. Die vt i gl. hic. Que est sup. ver. annoz.

1 In auth. quas ac. C. de fac. sanc. eccle. que sumit ex isto. s. ¶ Sed p. hoc oppo. nā priuilegia in dubio videntur concedi ad postulationē alterius, vt et de referip. c. si motu pprio. li. vi. s. respō. q. priuilegia que conceduntur statuēdo ius generale videntur concedi ex liberalitate, vt hic in d. l. gl. et in d. aut. quas actiones cum sua glo. sed priuilegia specialia in corpore iuris non infer ta in dubio vidēt cōcedi ad postulationem alterius, vt i cōtrario

2 Quid si ecclesia p. ecclesiam velit se tueri, et gl. q. se tueri pōt p. scriptioe. xl. an. fm Jac. Adz q. hic no. et. in d. authen. quas ac tio. Sed quantum ad p. scriptioe, dicit quod qñ duo sunt principaliter priuilegiati, aut quilibet sed vnus tantum in illa causa est priuilegiatus, et tūc ille vter p. scriptioe cōtra alium priuilegiatū. Et de hoc est cas. in. l. vlti. ff. ex q. b. cau. ma. ¶ Itā l. z. quilibet ecclesie sit